

УДК 35.01:65.012.1:519

СИСТЕМНА КРИЗА ТА ЕЛЕКТРОННЕ ВРЯДУВАННЯ**Клименко І.В.**

докторант Національної академії державного управління при Президентові України

I. Вступ

В умовах переходу до інформаційної ери країни світу переживають системну кризу, основу якої становлять неготовність і небажання держави і соціуму проводити трансформуючі, модернізуючі реформи в усіх сферах життєдіяльності країни і суспільства, вироблення нового соціопсихокультурного простору. Якісні перетворення в економічній, соціальній, виробничій, науковій і освітній сферах потребують відповідних трансформацій системи державного управління, основою яких є нові вимоги до змісту, організації, форм і методів управлінської діяльності органів державної влади і місцевого самоуправління. Однією з інноваційних форм і концепцій державного управління на сучасному етапі загальноцивілізаційного розвитку є електронне врядування та як стратегічний напрям розвитку держави – побудова держави загального добробуту, які повною мірою відповідають демократичному, відповідальному та громадянському суспільству. Виникає багато питань щодо потенціалу електронного врядування в контексті вибудови і досягнення стратегічних цілей для розвитку держави і суспільства, вироблення механізмів і методів його реалізації, але безперечно одне – за цією інновацією майбутнє держави і суспільства.

Електронне врядування є предметом дослідження вітчизняних і зарубіжних фахівців у сфері державного управління, слід згадати праці О.П. Голубуцького, О.В. Даніліна, Дж. Демпсі, В.І. Дрожжинова, А.В. Колодюка, Л.В. Сморгунова, С.А. Чукут, F.-V. Antiroikko, D. Osborne, J. Sl. Yong, у яких розглянуто національні особливості формування електронного врядування, методологічні та практичні аспекти впровадження та реалізації складових електронного врядування. Проте не проводилося вивчення електронного врядування як інновації державного управління для подолання системної кризи.

II. Постановка завдання

Мета статті – проаналізувати системну кризу в контексті переходу до постіндустріальної цивілізації, зміни технологічних укладів, архетипічної та соціетальної складової постмодерного суспільства та людини, запропонувати інновації державного управління для подолання системної кризи.

III. Результати

Системну кризу сьогодення країн світу характеризує синергетична циклічна динаміка демографічної, екологічної, технологічної, економічної, державно-політичної, соціокультурної сфер життєдіяльності держави і суспільства, а також загальноцивілізаційна криза переходу індустріальної цивілізації до постіндустріальної/інформаційної цивілізації, головними відмінностями якої є: провідна роль суспільних і гуманітарних наук (надають людині та суспільству методологію для усвідомлення себе і своєї місії); орієнтація на раціональну коеволюцію суспільства і природи; пріоритет духовної сфери і формування суспільства, що базується на знаннях, а не тільки на виробничих потужностях, економічному базисі, ринкових відносинах; створення інтегрального соціокультурного устрою.

Для системної кризи характерним є постійне, некероване накопичення соціальних, управлінських патологій, дисфункцій, проблемних ситуацій у всіх сферах життєзабезпечення країни, держави, суспільства, причому вся ця система суперечностей саморозвиваються і її можна усунути тільки через вироблення, прийняття і впровадження комплексних державно-управлінських рішень, спрямованих на системне вирішення згаданих проблем.

Однією з можливих причин загострення системної кризи є факт нерозуміння і заперечення її системності політичними лідерами, правлячою елітою, державними діячами та посадовцями, суспільством. Зауважимо, що системна криза ототожнюється з некомпетентністю, неефективністю та історичною нелегітимністю державної влади в країні, влади, яка не здатна бути відповідальною за сьогодення і майбутнє країни, суспільства [6].

В ціннісному розумінні системна криза свідчить про необхідність пошуку і прийняття сенсу існування людини, особистості, суспільства, країни. І в цьому відношенні влада повинна відшукати і запропонувати ідеологічні, культурні міфологеми, національні ідеї, спрямовані на стратегічну самоідентифікацію суспільства. Всі традиційні соціальні та політичні теорії, парадигми, концепції і моделі в перехідні періоди спрацьовують хаотично та неефективно, не реагують на

динамічні зміни в державі та суспільстві, стають ілюзорними або віртуальними. Першим кроком виходу з цієї ситуації є кардинальне, архетипове переформатування цінностей, пошук сакрального сенсу життя людини, суспільства, нації, держави. Системна криза перш за все є кризою державної влади, яка не здатна: брати на себе відповідальність за країну і суспільство; запропонувати інноваційну соціокультурну концепцію розвитку країни і суспільства, що підтримувала б стратегічну самоідентифікацію окремої людини та суспільства; зосередитися на розв'язанні проблем у всіх сферах внутрішньої та зовнішньої політики, економіки, соціокультурних та ціннісних перетвореннях (у кращому випадку державна влада сконцентрована на вирішенні питань безпеки, економіки, зовнішньої політики).

Загальна теорія систем доводить, що шукати вихід із системної кризи методами, які пропонуються і застосовуються самою системою, безперспективно: будь-які рішення щодо подолання кризи тільки загострять кризу, переводячи її в стан ще меншої потенційної енергії (ще глибша потенційна "яма"), і, будь-які дії, які не вирішують системної кризи, а тільки використовують ресурси, збільшують глибину потенційної "ями". Всі спроби вирішення окремо взятих проблем (економічних, соціальних, політичних, владних, психологічних, ідеологічних, інтелектуальних тощо) без їх системного взаємозв'язку з іншими суперечностями, будуть призводити до зростання конфліктного потенціалу системної кризи. Вихід з кризи, що базується на дотриманні вироблених правил гри, неможливий, і тільки їх порушення дає позитивний ефект при руйнуванні системи задля інноваційних перетворень. Системна криза в управлінні державою завжди зумовлена і підтримується колективною ментальністю владної еліти, представники якої розуміють складність проблеми, необхідність зміни внутрішньо- і зовнішньоекономічного, політичного, ідеологічного курсу, небезпеку бездіяльності/імітацію дій (і будь-яке оцінювання ефективності управління є аномальним), але в рамках системи неспроможні до результативних дій. Колективна ментальність жорстко окреслює межі всім можливим інноваціям, потенційно здатним перемогти кризисні явища, і причиною таких тенденцій є факт породження кризи колективною ментальністю і її несумісністю з безкризовим розвитком [6].

Тобто системна криза є мірилом адекватності нового рівня проблемних явищ та інтелектуального рівня політичної, управлінської еліти, інституцій, офіційної влади та опозиції.

Завершення системної кризи може знаменувати якісну трансформацію суспільства до інформаційного, перехід до постіндустрі-

альної ери і закономірності такого переходу керовані глобальним середовищем.

Перехід від авторитарних і тоталітарних форм державного управління до демократичних форм урядування потребує не просто вивчення і запровадження досвіду розвинених держав світу в політичній, економічній, правовій сферах, а і втілення в життя духовних цінностей західних держав, без яких не будуть мати успіху жодні економічні або політичні реформи. Саме гуманізм, який виявляється в таких цінностях, як індивідуалізм, солідарність, справедливість, свобода, є однією з найважливіших ознак західного суспільства. Він є основою і суттю нової парадигми розвитку держави та суспільства, центром уваги якого є людина як найвища цінність, мета і головна умова суспільного розвитку [7, с. 4]. Справедливість передбачає кожному рівні шанси на самовизначення. Солідарність зобов'язує кожного використовувати свою свободу, дотримуючись відповідальності перед тим чи іншим суспільством як його члена. Свободу можна розглядати як право на самостійний розвиток особистості відповідно до основних цінностей, кожна людина повинна володіти матеріальними засобами – економічними, соціальними і культурними – для життя на основі особистої відповідальності [7, с. 21, 26]. Якраз принцип особистої відповідальності покладено в основу модернізованої концепції "держави загального добробуту", згідно з якою держава не надає соціальну допомогу, а лише створює сприятливі умови для забезпечення людиною своїх потреб самостійно й ініціює недержавні організації до здійснення благодійної діяльності. Таким чином, на зміну "державі загального добробуту" має прийти "суспільство добробуту" або "держава можливостей". Характерними рисами такої держави є значне розширення мереж громадських (приватних, церковних, благодійних) і комунальних інститутів, покликаних надавати соціальні послуги, таким чином держава знімає з себе тягар витрат на соціальні заходи і перекладає їх на громадянське суспільство. Соціальні реформи будуть успішними лише за умови взаємопов'язаності влади, політики, моралі, соціальної етики, права із загальнолюдськими гуманістичними цінностями. Тобто структуру соціальних реформ становлять такі компоненти, як: економічні реформи, квінтесенцією яких є зміни у відносинах власності, податкова, земельна, грошова реформи; політичні реформи – зміна політичної системи, поява нових суб'єктів політичного процесу, адміністративна реформа, реінжиніринг бюрократичного апарату, реформування виборчого законодавства; соціокультурні реформи – освітня реформа як інструмент ідеологічного забезпечення нової соціально-економічної системи та її відтворення у прийдешніх поколіннях, нові норми соціального контролю, що базуються на незалежності громадянської думки,

перетворення у сфері духовного життя суспільства. В монографії Е.А. Афоніна, О.М. Бандурки, А.Ю. Мартинова [2, с. 71–72] зазначається, що структура соціальних реформ на певних стадіях історичного розвитку суспільства є принципово різною. Найбільш адекватною моделлю для дослідження динаміки та статичних процесів є універсальний епохальний цикл, що складається з чотирьох періодів розвитку: двох нормативних (стійких) періодів – “інволюція” та “еволюція” і двох перехідних (кризових) періодів – “коеволуція” і “революція”. На фазах циклу – інволюції та еволюції – зберігаються існуючі системи соціального контролю, реформи мають “косметичний” характер та спрямовані на вдосконалення та поліпшення існуючих механізмів соціального контролю. На еволюційній стадії розвитку циклу накопичуються соціальні інновації, які в майбутньому приводять до якісних змін у стані соціальної статичності та динаміки, формуючи нову модель соціальної держави.

Системна криза також видозмінює та реформатує ключовий елемент суб’єктивної реальності – людську ідентичність. Так, в епоху постмодерну вона трансформується із соціальної ідентичності (ототожнення людини із соціальними групами та спільнотами) в соціетальну (психосоціальну) (ототожнення людини із самою собою в контексті цілісності та безперервності власного розвитку). Соціетальна ідентичність означає неподільність і спадковості соціального (соціально-матеріального) та психологічного (соціально-ідеального, символічного) світів. Зазначені види ідентичності супроводжують будь-яку суспільно-історичну епоху, а домінування соціального або соціетального модусу визначає характер тієї суспільно-історичної епохи, в якій існує держава і суспільство [1, с. 267]. Якраз інноваційна психосоціальна культура перетворюється на джерело (і водночас на засіб запобігання незворотності) подальших суспільних реформ, вона є надійним засобом гармонізації внутрішнього життя соціуму, запорукою його самоприйняття й подальшого розвитку. Соціетальна ідентичність зумовлена, зокрема, архетипічними образами, які, у свою чергу, детермінують процеси сприйняття реальності, стимулюють певну модель поведінки людини і соціуму. Адже немає більш сталого і відносно незмінного, ніж психіка соціального суб’єкта – особистості, суспільства, цивілізації. Ані політика, ані економіка, ані технологія чи будь-який технологічний аспект цивілізації, її культура не можуть змагатися за рівнем фундаментальності і відносної сталості, яким характеризується психіка і психологія соціального суб’єкта [3]. Саме психосоціальний, або соціетальний фактор ніби у фокусі зосереджує і відображає всі складнощі й перипетії сучасних суспільно-історичних змін; успіх суспільних реформ лежить у площині відносин, що складаються між матеріальним та ідеаль-

ним, зовнішнім і внутрішнім, психічним і соціальним у людській природі, а конфлікти, що супроводжують суспільні перетворення та реалізацію державно-політичних рішень, зосереджені переважно у психокulturі політико-управлінської еліти та соціуму. Кожному соціальному суб’єкту притаманні базові архетипи з різним ступенем їх прояву. Для опису проявів базових архетипів у характері та поведінці суб’єктів застосовують бінарні шкали “екстраверсія/інтроверсія”, “емоційність/прагматичність”, “іраціональність/раціональність”, “інтуїтивність/сенсорність”, “екстернальність/інтернальність”, “екзекутивність/інтенціональність”, кожна з яких є наслідком, історичним результатом того, що не раз повторювалося в поведінці окремих людей і долі цілої нації. Самобутність, або національний характер, менталітет тощо – це те найсильніше і найприродніше в життєпроявах народу, що історично забезпечувало виживання і розвиток, збереження здатності соціуму повернутися до самого себе. В праці [3] автори зазначають, що “за шкалою “екстраверсія/інтроверсія” суспільство може бути оцінено з точки зору рівня його орієнтованості на цінності оточуючого світу (екстраверсія) чи на власні цінності (інтроверсія). При цьому зависокий рівень його екстравертованості може свідчити про експансивність і агресивність суспільства чи певної його частки відносно інших, про легковажність, безвідповідальність і слабкість духу щодо вирішення власних внутрішніх проблем. І навпаки, надвисокий рівень інтровертованості свідчить про закритість і небажання вести діалог з іншими людьми, групами людей, країнами і народами. В цілому ж та чи інша надмірність рівня сформованості зазначених соціетальних ознак може свідчити як про силу, так і про слабкість суспільства; показник “екстернальність/інтернальність” відображає особливості механізмів соціального контролю: його орієнтованість на зовнішні (суспільні) чи внутрішні (індивідуальні) форми відповідальності, контроль чи самоконтроль. Проведений авторами моніторинг проявів архетипів для України, відображає пасіонарність владно-політичної еліти та “перехідний” стан властивостей керівних кадрів держави, зокрема, “екстраверсія” (41,5%) налаштовує їх на застарілі матеріальні ресурси творення державної політики; позбавляє змоги реалістично оцінити зміни в сучасному суспільстві, зокрема нове місце і роль у ньому людини і в цілому суб’єктивного чинника як базового не тільки для реалізації, а і для творення державної політики і суспільно-політичних реформ; “інтуїтивність” (72,7%) свідчить, що в контексті творення державної політики вони все ще віддають перевагу “глобальним”, “універсальним”, “інваріантним”, “абстрактним” способам мислення і дії. Саме це віддає сучасну владно-політичну еліту від прак-

тичних аспектів подолання системної кризи, реалізації суспільних реформ; "прагматичність" (16,4%), яка за своєю природою налаштовує людей на прийняття утилітарних цінностей, що лежать у площині сучасних європейських орієнтацій, поки що охоплює недостатню частку керівних кадрів. Також слід згадати про процеси формування "нової" людини в інформаційну постмодерну добу. Так, "універсальну, одну, економічну людину" епохи модерну, орієнтовану на задоволення власних матеріальних потреб, заміщує "людина раціональна", життєдіяльність якої зумовлюється знаннями власного професіоналізму і компетентності, власного інтересу та власного правового поля. Людину постмодерну відзначає багатоплановість, творчість, окреслена індивідуальність, її рушійною силою є необхідність подолання соціально-економічного і політичного відчуження, звільнення від знеособлюючої масовості індустріального суспільства, самореалізація і самоствердження у творчій діяльності в будь-яких сферах життєдіяльності країни та суспільства. В цій площині людина є носієм знань і метою соціокультурного розвитку. Якщо розглядати державного службовця інформаційної епохи, то він виступає фахівцем, здатним вирішувати проблему цілісно та багатопланово, і весь процес аналізу, пошуку, вироблення, прийняття і впровадження управлінського рішення щодо розвитку територій і суспільства охоплює проблему в контексті природи її виникнення, фаз і напрямів розвитку, ресурсної бази, альтернативних шляхів подолання і в подальшому запобігання виникненню кризових явищ. Доцільним було б створення в майбутньому прошарку державно-управлінського соціального інтелекту, який реалізується через мережеву взаємодію; формування інформаційного динамічного середовища віртуального моделювання процесів подальшого розвитку людини, суспільства, держави, цивілізації, що супроводжується процесами патологій і кризових станів; соціальної пам'яті; інтелектуальної еліти, що продукує нові ідеї та знання; спеціалістів-кібернетиків, інтелектуального ринку.

В постіндустріальну добу одним з фундаментальних принципів демократії і необхідною умовою суспільного розвитку є вільний доступ до інформації всіх верств суспільства, кожного громадянина (закритість інформації супроводжує авторитарні та тоталітарні режими). Інформація в постіндустріальному суспільстві виступає каталізатором трансформаційних змін у державі і суспільстві; формує "інформаційну свідомість"; виступає товаром, засобом праці та прибутку, ресурсом послуг і знань; інструментом стабільного розвитку суспільства, злагоди в ньому. Культурна цінність інформації сприяє розвитку людини, її самоідентифікації.

Сьогодні можна охарактеризувати співіснування трьох парадигмальних під-

ходів і практик у життєдіяльності суспільства, таких як: класична (лінійна, картезіанська), неокласична (організмична, спенсерівська) та постнеокласична (системна). Системна парадигма виокремлює три вбудовані парадигми: інформаційну, культурно-ціннісну та соціальну. В лінійній парадигмі держава домінує над суспільством, вона є замкнутою та самодостатньою. Від імені держави виступає правляча еліта. Права суспільства на владу формалізовані у вигляді державних інституцій. Організмична парадигма передбачає права суспільства на владу, що формалізуються у вигляді представницької демократії. Сучасний інститут держави відповідає лінійній парадигмі, в такому вигляді він працює в історичні періоди авторитарного та демократичного суспільного розвитку, спирається на очікування суспільства. Системна парадигма радикально змінює природу й уявлення про державу та управління. Держава є відкритою системою, від її імені можуть виступати як власна еліта, так і інформаційний соціум, відповідно їм і делегується влада.

Саме рівновагою інформаційності соціуму та власної еліти різняться традиційне та громадянське суспільство. Якраз інформаційність є атрибутом соціальної організації, де генерування, обробка та передача інформації стають фундаментальними джерелами виробництва та влади завдяки новітнім технологічним досягненням [4, с. 43]. Науково-технічна революція сучасності розвивається за такими ключовими напрямками, як: інформатика та електроніка, нові матеріали і біотехнології, машинний інтелект і робототехніка, гена інженерія і надпровідність, гнучке автоматизоване виробництво, яке сприяє появі нових видів товарів та послуг, формує технологічні процеси нової якості та новий технологічний спосіб виробництва, що поступово заміщує індустріальний. П'ятий технологічний уклад (технологічний уклад – це сукупність технічних засобів виробництва товарів і послуг та відповідні їм організаційно-економічні форми господарської діяльності) бере початок з 70-х рр. минулого століття і базується на електроніці, обчислювальній техніці, телекомунікаціях, наукоємних виробництвах, має риси як індустріального, так і постіндустріального способів виробництва, і є перехідним. Інформаційному суспільству адекватним є шостий технологічний уклад, основу якого становитимуть нанотехнології, генні інженерія та медицина, нетрадиційна енергетика, нейротехнології [6, с. 273–275].

Підсумовуючи проведений аналіз системної кризи та особливостей перехідного стану держави, соціуму, людини до інформаційної ери, слушним є запитання: яка інноваційна форма державного управління

може відповідати процесам переходу та виходу із системної кризи? Відповідь на це питання очевидна – такою формою є електронне врядування та його архітектонічні складові: інтегрована система електронного документообігу з електронним цифровим підписом, інтегровані інформаційно-аналітична система, експертні системи та системи підтримки прийняття рішень, інформаційні портали органів державної влади та місцевого самоврядування, електронні державні послуги, електронні державні закупівлі, компоненти електронної демократії.

Розбудова електронного врядування пов'язана з ефективною взаємодією функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування між собою, з громадянами та підприємствами, а також якістю та оперативністю внутрішньої роботи кожної державної установи. Основою такої ефективною взаємодії є електронний документообіг та інтегрована система електронного документообігу як засіб підтримки всіх стадій життєвого циклу електронного документа з обов'язковим реквізитом – електронним цифровим підписом. Саме впровадження інтегрованої системи електронного документообігу є одним із засобів оперативного вироблення управлінського рішення щодо об'єктів управління (підприємства, установи, території, громади, держави, суспільства) з можливістю врахування пропозицій та зауважень громадян; надання електронних персоналізованих державних послуг бізнес-структурам та громадянам; інтерактивного функціонування порталів органів державної влади та місцевого самоврядування; персоналізованого надання інформації; запровадження прозорості та підконтрольності в систему державного управління. За таких умов громадяни стають більш відповідальними за свої відносини з державними органами на основі відновлення довіри до державного сектора. Трансформаційні процеси ставлять перед органами законодавчої влади безліч нових проблем, серед них – ідентифікація громадян і посвідчення їхньої особистості, конфіденційність, захист даних, питання юрисдикції в кіберпросторі, оподаткування електронної комерції, кіберзлочинність і кібертероризм. Держава повинна створювати гнучке законодавство, породжуючи довіру громадян до всіх видів електронних операцій і зберігаючи рівновагу між необхідністю економічного розвитку і забезпеченням конфіденційності інформації. Широка інформатизація відносин державних органів влади із суспільством, у кінцевому рахунку, може привести до виникнення "прямой демократії" без проміжних ланок, де втрачається і спотворюється інформація. На місцевому рівні муніципальні органи вже зараз підтримують дебати, дискусійні фору-

ми і голосування в Інтернеті, і це допомагає місцевим органам у прийнятті рішень.

Основними завданнями кардинальної, довготермінової інновації – електронного врядування (e-governance) – є такі: організація інформаційних комунікацій між суб'єктами державної влади всіх рівнів, створення централізованих баз даних з технологіями розподіленої обробки даних для забезпечення роботи та електронного документообігу на всіх гілках влади та структурних підрозділах влади; надання повного спектра інформаційних послуг державними органами всім категоріям громадян електронними засобами в доступній та зручній формі без часових та просторових обмежень; сприяння розвитку електронного ринку товарів та послуг в інтересах забезпечення державних замовлень, організації тендерів, ефективності управління виробництвом та реалізацією товарів і послуг з метою зростання конкурентоспроможності вітчизняних виробників на міжнародному ринку; впровадження електронної демократії як форми забезпечення прозорості, довіри взаємовідносин "громадянин – держава", "приватний бізнес – держава", "громадські організації й інститути – держава", відкритості державного управління для громадянського та суспільного обговорення, контролю та ініціативи; підвищення якості життя громадян за рахунок удосконалення системи соціальних послуг, системи охорони здоров'я, надійного забезпечення правової та особистої безпеки, збільшення можливостей для освіти, екологічної безпеки; функціонування системи електронного голосування як форми забезпечення прозорості у взаємовідносинах "виборець – депутат".

Зазначена інновація є стратегічною і комплексною та виступає як концепція здійснення управління державою з елементами масштабного перетворення суспільства. Зміна нормативно-правової бази, освітніх акцентів, принципів формування і витрат бюджету, вироблення нових форм суспільного договору, побудова "держави загального добробуту", перерозподіл зон пріоритетної компетенції державних і громадських структур, оновлення та розширення соціокультурних, ціннісних парадигм розвитку людини, суспільства, держави є основою для якісного вирішення кризових проблем, розробки цілей, засобів і стратегій життєдіяльності держави, суспільства, людини в інформаційну епоху.

IV. Висновки

Всебічний аналіз природи системної кризи країн світу дав змогу розглянути її як необхідну перехідну фазу формування нового шостого технологічного укладу, соціетальної ідентичності з акцентом на базові архетипи інформаційної ери людської цивілізації.

Держава та регіони

Одним з варіантів виходу країни з глибинної системної кризи є наскрізне впровадження інновацій як у сферу державного управління, так і в усі сфери життєдіяльності окремої людини та суспільства в цілому. Запровадження електронного урядування, побудова держави загального добробуту є метою і стратегією подальшого відродження і розвитку країни і соціуму. Напрямом подальших наукових досліджень є розроблення тактичних і стратегічних алгоритмів “якнайкращого” виходу з кризи і переходу до сталого розвитку, вироблення нових парадигм управління.

Література

1. Людська ідентичність та особливості її впливу на політику й державне управління [Електронний ресурс] // Концептуальні засади взаємодії політики й управління : навч. посіб. / [авт. кол.: Е.А. Афонін, Я.В. Бережний, О.Л. Валецький та ін. ; за заг. ред. В.А. Ребкала, В.А. Шахова, В.В. Голубь, В.М. Козакова] ; Нац. академія державного управління при Президентові України. – К. : НАДУ, 2010. – С. 265–289. – Режим доступу: http://lib.rada.gov.ua/static/about/text/Konzert_zasadi.pdf.
2. Афонін Е.А. Велика розтока (глобальні проблеми сучасності: соціально-історичний аналіз) / Е.А. Афонін, О.М. Бандурка, А.Ю. Мартинов ; Укр. тов-во сприяння соц. інноваціям, Від. інф.-бібл. забезпечення Апарату Верховної Ради України. – К. : ПАРАПАН, 2002. – 352 с.
3. Афонін Е.А. Психокультура України: “помаранчевий перехід” [Електронний ресурс] / Е.А. Афонін, О.А. Донченко, В.О. Антоненко // Соціальна психологія. – 2006. – № 4. – С. 77–93. – Режим доступу: <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=6&n=60&c=1281>.
4. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество, культура / М. Кастельс ; [пер. с англ. ; под науч. ред. О.И. Шкаратана]. – М. : СЕУ, 2000. – С. 43.
5. Кузык Б.Н. Россия и мир в XXI веке / Б.Н. Кузык. – М. : Ин-т экономических стратегий, 2006. – 640 с.
6. Султанов Ш. Этюды системного кризиса [Электронный ресурс] / Ш. Султанов // Завтра. – 2006. – № 30. – Режим доступу: <http://www.zavtra.ru/cgi/veil/data/zavtra/06/662/42.html>.
7. Четверікова Л.О. Сучасна парадигма метасоціального інституту: історико-теоретичні виміри соціальної держави / Л.О. Четверікова, Ю.О. Привалов. – Л. : Астролябія, 2007. – 152 с.

Клименко І.В. Системна криза та електронне врядування

Анотація. Проаналізовано системну кризу в контексті переходу до постіндустріальної цивілізації, зміни технологічних укладів, архетипічної та соціетальної складової постмодерного суспільства та людини. Запропоновано інновації державного управління – складові електронного урядування для подолання системної кризи.

Ключові слова: системна криза, системна парадигма, постіндустріальне суспільство, постмодерне суспільство, соціальна держава, архетипіка, соціетальність, інновації державного управління, електронне врядування.

Клименко И.В. Системный кризис и электронное управление

Аннотация. Проанализирован системный кризис в контексте перехода к постиндустриальной цивилизации, смены технологических укладов, архетипической и социетальной составляющей постмодерного общества и человека. Предложены инновации государственного управления – составляющие электронного управления для преодоления системного кризиса.

Ключевые слова: системный кризис, системная парадигма, постиндустриальное общество, социальное государство, постмодерное общество, архетипика, социетальность, инновации государственного управления, электронное управление.

Klymenko I. System Crisis and E-governance

Annotation. A system crisis is analysed in the context of passing to postindustrial civilization, changing of the technological modes, archetypic and societal of constituent of postmodern society and man. The innovations of state administration (e-governance) are offered for overcoming of system crisis.

Key words: system crisis, system paradigm, postindustrial society, social state, postmodern society, archetypeca, societality, innovations of state administration, e-governance.